

QUÈ CAL SABER?

EL GÈNERE *HORDEUM* (II)¹

El gènere *Hordeum* també té interès per a la lexicografia pel fet que existeix una correlació bastant aproximada entre els **noms científics** i els corresponents **noms populars** d'algunes espècies. Vegem-ho tot seguit.

*H. vulgare*² és l'espècie tipus del gènere, la que coneixem amb el nom de **ordi cultivat**. Al sud del Principat de Catalunya i al País Valencià es coneix amb el nom de **civada**, que no és el mateix que el que es coneix com a **civada** a la part del Principat que fa servir el terme **ordi** (aquesta darrera **civada** correspon a *Avena sativa*, que s'anomena **avena** al País Valencià i també **avena** en espanyol). L'**ordi de sis rengles** (o **ordi de sis restos**) és *H. vulgare* ssp. *hexastichon* i es fa servir per al farratge, mentre que l'**ordi de dos rengles** és *H. vulgare* ssp. *distichon* i s'empra en l'elaboració de cervesa. La varietat salvatge és *H. vulgare* ssp. *spontaneum*.

H. murinum (literalment, 'ordi de ratolí') és probablement la més reconeguda de les espècies espontànies a casa nostra: és especialment coneguda pels infants per la seva facilitat tant per a enganxar-se a la roba com per a provocar ennuegades potencialment fatídiques. El nom popular més estès és **margall bord**, però aquesta planta en té desenes: **cua de rata**, **pèl de ca**, **civadeta**, **espigadell** i **maragall**, entre d'altres. Fins i tot, hi ha documentada la forma **ordi de rata**, que és gairebé idèntica a la denominació científica. Convé no confondre, però, aquesta espècie amb una altra que s'hi assembla: *H. marinum*. Aquesta darrera espècie habita en indrets costaners i rep els **noms populars** de **gram pelut**, **margall marí** o **ordi marí**.

Un altre cas curiós de correlació entre el **nom científic** i el **nom popular** és *H. secalinum*, una espècie amb una espiga semblant a la del **sègol** (en espanyol, *centeno*), el **nom científic** de la qual és *Secale cereale* (per això *H. secalinum*). En català rep els **noms populars** de **segolí** ('sègol petit') o **panissola** ('panís, blat de moro petit') i, curiosament, en espanyol s'anomena *centenillo*, de manera que, tal com passa en català, també trobem una semblança entre els **noms populars** d'aquestes dues espècies.

1. Vegeu la primera part d'aquest tema en el núm. 246 de QUÈ CAL SABER?

2. Recordeu que, si ja s'ha esmentat abans, el gènere d'un **nom científic** es pot abreujar amb la inicial seguida de punt. Per a més informació, vegeu el núm. 174 de QUÈ CAL SABER?